



Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 84/17

Λουξεμβούργο, 26 Ιουλίου 2017

Γνωμοδότηση C-1/15

Το Δικαστήριο γνωμοδοτεί ότι η συμφωνία, μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Καναδά, σχετικά με τη διαβίβαση δεδομένων που προέρχονται από τις καταστάσεις με τα ονόματα των επιβατών, δεν μπορεί να συναφθεί υπό την παρούσα μορφή της

Μολονότι η συστηματική διαβίβαση, διατήρηση και χρήση του συνόλου των δεδομένων των επιβατών κατά βάση επιτρέπονται, πλείονες διατάξεις του σχεδίου συμφωνίας δεν πληρούν τις απαιτήσεις που απορρέουν από τα θεμελιώδη δικαιώματα της Ένωσης

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο Καναδάς διαπραγματεύθηκαν συμφωνία σχετικά με τη διαβίβαση και την επεξεργασία των δεδομένων που προέρχονται από τις καταστάσεις με τα ονόματα των επιβατών (συμφωνία PNR), η οποία υπεγράφη το 2014. Δεδομένου ότι το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είχε ζητήσει από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να την εγκρίνει, το δεύτερο αυτό θεσμικό όργανο αποφάσισε να υποβάλει στο Δικαστήριο αίτηση γνωμοδότησεως όσον αφορά το αν η σχεδιαζόμενη συμφωνία ήταν σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης, ειδικότερα δε με τις διατάξεις περί σεβασμού της ιδιωτικής ζωής και προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Επισημαίνεται ότι για πρώτη φορά καλείται το Δικαστήριο να αποφανθεί αν σχέδιο διεθνούς συμφωνίας είναι συμβατό με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

Με τη σημερινή γνωμοδότησή του, το Δικαστήριο δίδει την απάντηση ότι **η συμφωνία PNR δεν μπορεί να συναφθεί υπό την παρούσα μορφή της, διότι πλείονες διατάξεις της δεν είναι συμβατές με τα θεμελιώδη δικαιώματα που αναγνωρίζει η Ένωση.**

Η σχεδιαζόμενη συμφωνία επιτρέπει τη συστηματική και διαρκή διαβίβαση προς την канаδική αρχή των δεδομένων PNR όλων των επιβατών πτήσεων, με σκοπό τη χρήση και διατήρησή τους, καθώς και την ενδεχόμενη μεταγενέστερη διαβίβασή τους σε άλλες αρχές και σε άλλες τρίτες χώρες, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και των σοβαρών μορφών διεθνικού εγκλήματος. Προς τούτο, η σχεδιαζόμενη συμφωνία προβλέπει, μεταξύ άλλων, την αποθήκευση των δεδομένων για χρονικό διάστημα πέντε ετών, καθώς και σειρά απαιτήσεων σχετικά με την ασφάλεια και ακεραιότητα των δεδομένων PNR, άμεση απόκρυψη των ευαίσθητων δεδομένων, δικαιώματα προσβάσεως στα δεδομένα, διορθώσεως και διαγραφής τους, και δυνατότητα ασκήσεως διοικητικών ή ενδίκων προσφυγών.

Εξεταζόμενα στο σύνολό τους, τα δεδομένα PNR μπορούν, μεταξύ άλλων, να αποκαλύψουν ένα πλήρες ταξιδιωτικό δρομολόγιο, ταξιδιωτικές συνήθειες, σχέσεις μεταξύ δύο ή περισσότερων προσώπων και πληροφορίες σχετικά με την οικονομική κατάσταση των επιβατών πτήσεων, τις διατροφικές συνήθειές τους ή την υγεία τους, ενδεχομένως δε και ευαίσθητα δεδομένα για τους επιβάτες αυτούς. Επιπλέον, τα διαβιβαζόμενα δεδομένα PNR προορίζονται να υποβληθούν σε συστηματική ανάλυση, πριν από την άφιξη των επιβατών στον Καναδά, με αυτοματοποιημένα μέσα, στηριζόμενα σε προκαθορισμένα πρότυπα και κριτήρια. Οι αναλύσεις αυτές ενδέχεται να αποκαλύψουν επιπλέον στοιχεία όσον αφορά την ιδιωτική ζωή των επιβατών. Τέλος, καθόσον το χρονικό διάστημα διατηρήσεως των δεδομένων PNR δύναται να ανέλθει έως τα πέντε έτη, η συμφωνία αυτή καθιστά δυνατή την κατοχή πληροφοριών για την ιδιωτική ζωή των επιβατών για ιδιαίτερος μεγάλο χρονικό διάστημα.

Το Δικαστήριο επισημαίνει, ως εκ τούτου, ότι τόσο η διαβίβαση των δεδομένων PNR από την Ένωση στον Καναδά όσο και οι κανόνες της σχεδιαζόμενης συμφωνίας όσον αφορά τη διατήρηση

των δεδομένων, τη χρήση τους και την ενδεχόμενη μεταγενέστερη διαβίβασή τους σε καναδικές, ευρωπαϊκές ή αλλοδαπές δημόσιες αρχές συνεπάγονται **επέμβαση στο θεμελιώδες δικαίωμα του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής**. Επίσης, η σχεδιαζόμενη συμφωνία συνεπάγεται **επέμβαση στο θεμελιώδες δικαίωμα της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα**.

Το Δικαστήριο εξετάζει εν συνεχεία αν οι επεμβάσεις αυτές μπορούν να δικαιολογηθούν. Επισημαίνει συναφώς ότι **οι επίμαχες επεμβάσεις δικαιολογούνται από την επιδίωξη σκοπού γενικού συμφέροντος** (προστασία της δημόσιας ασφάλειας στο πλαίσιο της καταπολεμήσεως των τρομοκρατικών αξιόποινων πράξεων και των σοβαρών μορφών διεθνικού εγκλήματος) και ότι η διαβίβαση δεδομένων PNR στον Καναδά και η συνακόλουθη επεξεργασία τους είναι πρόσφορες να διασφαλίσουν την επίτευξη του σκοπού αυτού.

Όσον αφορά τον αναγκαίο χαρακτήρα των επεμβάσεων, το Δικαστήριο εκτιμά ότι **πλείονες διατάξεις της συμφωνίας δεν περιορίζονται στο απολύτως αναγκαίο και δεν προβλέπουν σαφείς και ακριβείς κανόνες**.

Ειδικότερα, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη στη συμφωνία δέχθηκαν τη δυνατότητα διαβίβασεως **ευαίσθητων δεδομένων** στον Καναδά (τα ευαίσθητα δεδομένα περιλαμβάνουν το σύνολο των πληροφοριών που αποκαλύπτουν «τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, τη συμμετοχή σε συνδικαλιστικές οργανώσεις» ή αφορούν «την υγεία ή τη σεξουαλική ζωή ενός προσώπου»). Λαμβανομένου υπόψη του κινδύνου επεξεργασίας αντίθετης προς την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, ενδεχόμενη διαβίβαση ευαίσθητων δεδομένων στον Καναδά θα απαιτούσε επακριβή και ιδιαίτερως βάσιμη δικαιολόγηση, αντλούμενη από άλλους λόγους εκτός της προστασίας της δημόσιας ασφάλειας από την τρομοκρατία και το σοβαρό διεθνικό έγκλημα. Εν προκειμένω, όμως, δεν υφίσταται τέτοια δικαιολόγηση. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο αποφαίνεται ότι **οι διατάξεις της συμφωνίας σχετικά με τη διαβίβαση ευαίσθητων δεδομένων στον Καναδά, καθώς και με την επεξεργασία και τη διατήρηση των δεδομένων αυτών δεν είναι συμβατές με τα θεμελιώδη δικαιώματα**.

Το Δικαστήριο εκτιμά εξάλλου ότι η σχεδιαζόμενη συμφωνία δεν βαίνει πέραν των ορίων του απολύτως αναγκαίου καθόσον επιτρέπει τη διαβίβαση στον Καναδά των δεδομένων PNR όλων των επιβατών πτήσεων. Πράγματι, η αυτοματοποιημένη ανάλυση των δεδομένων PNR σκοπεί να ταυτοποιήσει ενδεχομένως επικίνδυνα πρόσωπα τα οποία δεν είναι γνωστά στις αρμόδιες υπηρεσίες και τα οποία θα μπορούσαν, λόγω της επικινδυνότητας αυτής, να υποβληθούν σε εξονυχιστικό έλεγχο στα σύνορα. Η επεξεργασία αυτή των δεδομένων διευκολύνει και επιταχύνει τους ελέγχους ασφαλείας (ιδίως τους συνοριακούς) στους οποίους υποβάλλονται, σύμφωνα με το άρθρο 13 της Συμβάσεως του Σικάγου¹, όλοι οι επιβάτες πτήσεων που επιθυμούν να εισέλθουν στον Καναδά ή να αναχωρήσουν από τη χώρα αυτή, υποχρεούμενοι να τηρούν τους όρους εισόδου και εξόδου που προβλέπει το ισχύον καναδικό δίκαιο.

Για τους ίδιους λόγους, καθόσον χρόνο οι επιβάτες βρίσκονται στον Καναδά ή όταν πρόκειται να αναχωρήσουν από την τρίτη χώρα αυτή, υφίσταται η αναγκαία σχέση μεταξύ των δεδομένων αυτών και του σκοπού που επιδιώκεται από τη σχεδιαζόμενη συμφωνία, οπότε η εν λόγω συμφωνία δεν υπερβαίνει τα όρια του απολύτως αναγκαίου απλώς και μόνον επειδή επιτρέπει τη συστηματική διατήρηση και χρήση των δεδομένων PNR των επιβατών αυτών.

Ωστόσο, όσον αφορά τη χρήση των δεδομένων PNR κατά τη διάρκεια της παραμονής στον Καναδά των επιβατών πτήσεων, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι, καθόσον επιτράπη η είσοδος των επιβατών αυτών, κατόπιν ελέγχου των δεδομένων τους PNR, στην επικράτεια της τρίτης χώρας αυτής, η χρήση των εν λόγω δεδομένων κατά τη διάρκεια της παραμονής των εν λόγω επιβατών στον Καναδά πρέπει να στηρίζεται σε νέες περιστάσεις δικαιολογούσες τη χρήση αυτή. Τούτο επιτάσσει, επομένως, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, τη θέσπιση κανόνων που θα προβλέπουν τις ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις οι οποίες διέπουν τη χρήση αυτή με σκοπό, ιδίως, την προστασία των εν λόγω δεδομένων από τον κίνδυνο καταχρήσεως. Οι κανόνες

¹ Σύμβαση για τη διεθνή πολιτική αεροπορία, η οποία υπεγράφη στο Σικάγο στις 7 Δεκεμβρίου 1944 (*Recueil des traités des Nations unies*, τόμος 15, αριθ. 102).

αυτοί πρέπει να στηρίζονται σε αντικειμενικά κριτήρια προκειμένου να καθορίζουν τις περιστάσεις και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες επιτρέπεται στις διαλαμβανόμενες στη σχεδιαζόμενη συμφωνία καναδικές αρχές να τα χρησιμοποιούν. Προκειμένου να διασφαλισθεί στην πράξη η πλήρης τήρηση των προϋποθέσεων αυτών, η χρήση των διατηρούμενων δεδομένων PNR, κατά την παραμονή στον Καναδά των επιβατών πτήσεων, πρέπει να εξαρτάται, καταρχήν, εκτός αν πρόκειται για επείγουσες περιπτώσεις δεόντως αιτιολογημένες, από προηγούμενο έλεγχο πραγματοποιούμενο είτε από δικαστήριο είτε από ανεξάρτητη διοικητική αρχή, η δε απόφαση του δικαστηρίου αυτού ή της αρχής αυτής πρέπει να εκδίδεται κατόπιν αιτιολογημένης αιτήσεως των αρμοδίων αρχών υποβληθείσας, ιδίως, στο πλαίσιο διαδικασιών για την πρόληψη, την ανίχνευση ή την ποινική δίωξη.

Η, επιτρεπόμενη βάσει της σχεδιαζόμενης συμφωνίας, διαρκής αποθήκευση των δεδομένων PNR του συνόλου των επιβατών πτήσεων κατόπιν της αναχωρήσεώς τους από τον Καναδά δεν περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο. Πράγματι, όσον αφορά τους επιβάτες πτήσεων για τους οποίους δεν διαπιστώθηκε ότι αποτελούν κίνδυνο, όσον αφορά την τρομοκρατία ή το σοβαρό διεθνικό έγκλημα, κατά την άφιξή τους στον Καναδά και έως την αναχώρησή τους από τη χώρα αυτή, δεν υφίσταται, κατόπιν της αναχωρήσεώς τους, σχέση, έστω και έμμεση, μεταξύ των δεδομένων τους PNR και του σκοπού που επιδιώκεται με τη σχεδιαζόμενη συμφωνία, η οποία θα δικαιολογούσε τη διατήρηση των δεδομένων αυτών. Αντιθέτως, η αποθήκευση των δεδομένων PNR επιβατών πτήσεων για τους οποίους διαπιστώθηκαν αντικειμενικά στοιχεία δυνάμει να καταδείξουν ότι οι επιβάτες αυτοί, ακόμη και κατόπιν της αναχωρήσεώς τους από τον Καναδά, ενδέχεται να είναι επικίνδυνοι με γνώμονα την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και το σοβαρό διεθνικό έγκλημα δύναται να επιτραπεί πέραν της παραμονής των προσώπων αυτών στην εν λόγω χώρα, ακόμη και για χρονικό διάστημα πενταετίας. Η χρήση των δεδομένων PNR σε τέτοια περίπτωση υπόκειται στις ίδιες προϋποθέσεις με αυτές που αφορούν τη χρήση των δεδομένων PNR κατά τον χρόνο παραμονής στον Καναδά των επιβατών πτήσεων.

Το Δικαστήριο εκτιμά επίσης ότι και άλλες διατάξεις της σχεδιαζόμενης συμφωνίας δεν είναι συμβατές με τα θεμελιώδη δικαιώματα, εκτός και αν η συμφωνία τροποποιηθεί προκειμένου να καθορίζει με πληρέστερο και ακριβέστερο τρόπο τις επεμβάσεις στα δικαιώματα. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η συμφωνία θα πρέπει:

- να καθορίζει με πιο σαφή και ακριβή τρόπο ορισμένα από τα δεδομένα PNR που πρόκειται να διαβιβάζονται·
- να προβλέπει ότι τα πρότυπα και κριτήρια που θα χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας των δεδομένων PNR θα είναι ειδικά και αξιόπιστα και ότι δεν θα ενέχουν διακρίσεις·
- να προβλέπει ότι οι χρησιμοποιούμενες βάσεις δεδομένων θα περιορίζονται σε εκείνες των οποίων κάνει χρήση ο Καναδάς σχετικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και των σοβαρών μορφών διεθνικού εγκλήματος·
- να προβλέπει ότι η κοινοποίηση των δεδομένων PNR από τις καναδικές αρχές στις δημόσιες αρχές χώρας εκτός ΕΕ επιτρέπεται μόνον εφόσον υφίσταται συμφωνία μεταξύ της Ένωσης και της χώρας αυτής ισοδύναμη της σχεδιαζόμενης συμφωνίας ή σχετική απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής·
- να προβλέπει δικαίωμα ατομικής ενημερώσεως των επιβατών πτήσεων σε περίπτωση χρήσεως των δεδομένων PNR τα οποία τους αφορούν κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στον Καναδά και κατόπιν της αναχωρήσεώς τους από τη χώρα αυτή, καθώς και σε περίπτωση δημοσιοποίησεως των δεδομένων αυτών σε άλλες αρχές ή σε ιδιώτες·
- να διασφαλίζει ότι η εποπτεία των κανόνων σχετικά με την προστασία των επιβατών πτήσεων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων τους PNR θα ασκείται από ανεξάρτητη ελεγκτική αρχή.

Δεδομένου ότι οι επεμβάσεις στα δικαιώματα τις οποίες συνεπάγεται η σχεδιαζόμενη συμφωνία δεν περιορίζονται όλες στο απολύτως αναγκαίο και δεν δικαιολογούνται πλήρως, το Δικαστήριο αποφαινεται ότι **η σχεδιαζόμενη συμφωνία δεν μπορεί να συναφθεί υπό την παρούσα μορφή της.**

Τέλος, επισημαίνεται ότι το Κοινοβούλιο υπέβαλε επίσης το ερώτημα αν η σχεδιαζόμενη συμφωνία πρέπει να έχει ως νομική βάση τα άρθρα 82 και 87 ΣΛΕΕ (δικαστική συνεργασία επί ποινικών υποθέσεων και αστυνομική συνεργασία) ή το άρθρο 16 ΣΛΕΕ (προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα). Το Δικαστήριο δίδει συναφώς την απάντηση ότι η συμφωνία πρέπει να συναφθεί με νομική βάση τόσο το άρθρο 16 όσο και το άρθρο 87 ΣΛΕΕ. Πράγματι, η σχεδιαζόμενη συμφωνία επιδιώκει την επίτευξη δύο σκοπών άρρηκτα συνδεδεμένων μεταξύ τους και ίσης σπουδαιότητας, δηλαδή, αφενός, της καταπολεμήσεως της τρομοκρατίας και του σοβαρού διεθνικού εγκλήματος – σκοπός που προκύπτει από το άρθρο 87 ΣΛΕΕ – και, αφετέρου, της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα – σκοπός που προκύπτει από το άρθρο 16 ΣΛΕΕ.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Τα κράτη μέλη, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή η Επιτροπή δύνανται να ζητήσουν τη γνωμοδότηση του Δικαστηρίου επί της συμβατότητας σχεδιαζόμενης συμφωνίας με τις Συνθήκες ή επί της αρμοδιότητας για τη σύναψη της συμφωνίας αυτής. Σε περίπτωση αρνητικής γνωμοδοτήσεως του Δικαστηρίου, η σχεδιαζόμενη συμφωνία δεν δύναται να τεθεί σε ισχύ παρά μόνον κατόπιν τροποποιήσεως της ή κατόπιν αναθεωρήσεως των Συνθηκών.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) της γνωμοδοτήσεως είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσιεύσεώς της

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδη ☎ (+352) 4303 2582

Στιγμιότυπα από τη δημοσίευση της γνωμοδοτήσεως διατίθενται από το "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106